

Список використаної літератури:

1. Колотій, Н. М. (2003). *Психологічне здоров'я підлітків та його оцінка в умовах загальноосвітнього навчального закладу*. (Дис. канд. психол. наук). Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. Харків, 20 с.
2. Щербакова, І. М. (2010). *Духовний вимір психологічного здоров'я особистості в сучасному глобалізованому просторі*, Збірник наукових праць Київ: ПНУ ім. І. Огієнко, Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, с. 892-902.

ПСИХОЛОГІЧНА СТРУКТУРА ПРОСТОРОВОЇ УЯВИ ОСОБИСТОСТІ

УДК:159. 543:2

Матохнюк Людмила Олександрівна,

кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»,

Дем'янюк Катерина Дмитрівна,

кандидат психологічних наук, доцент,

кафедри загальнонаукових та інженерних дисциплін

Національної академії державної прикордонної служби

України імені Богдана Хмельницького,

Підгайчук Світлана Ярославівна,

кандидат технічних наук, доцент,

кафедри загальнонаукових та інженерних дисциплін

Національної академії державної прикордонної служби

України імені Богдана Хмельницького

Актуальність дослідження. В сучасних умовах розбудови Державної прикордонної служби, на етапі реалізації нового проекту концепції охорони державного кордону, закономірно постає завдання підготовки висококваліфікованих офіцерських кадрів оперативно-тактичної ланки. Успіх діяльності сучасного офіцера-прикордонника визначається його здатністю до

аналітичного мислення, правильністю та оперативністю прийняття рішення в конкретних умовах обстановки, що постійно змінюється, а також вмільм та ефективним застосуванням сучасних технічних засобів охорони кордону.

Актуальною проблемою військової психології та педагогіки є вдосконалення процесу підготовки офіцерів–прикордонників з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей особистості, що вимагає глибокого наукового дослідження і аналізу.

На початковому етапі досліджень встановлено, що виконання професійних завдань вищевказаного фахівця вимагає високорозвиненої професійної уяви. Отже, постала необхідність чіткого виділення, опису психологічної структури, моделі формування професійної уяви і розробки рекомендацій щодо її цілеспрямованого втілення в навчальний процес.

Охарактеризуємо психологічну структуру професійної уяви та її емоційно-вольовий компонент, який увійде до структури запропонованої нами психологічної моделі формування професійної уяви у курсантів – прикордонників у ході геометричної та технічної підготовки.

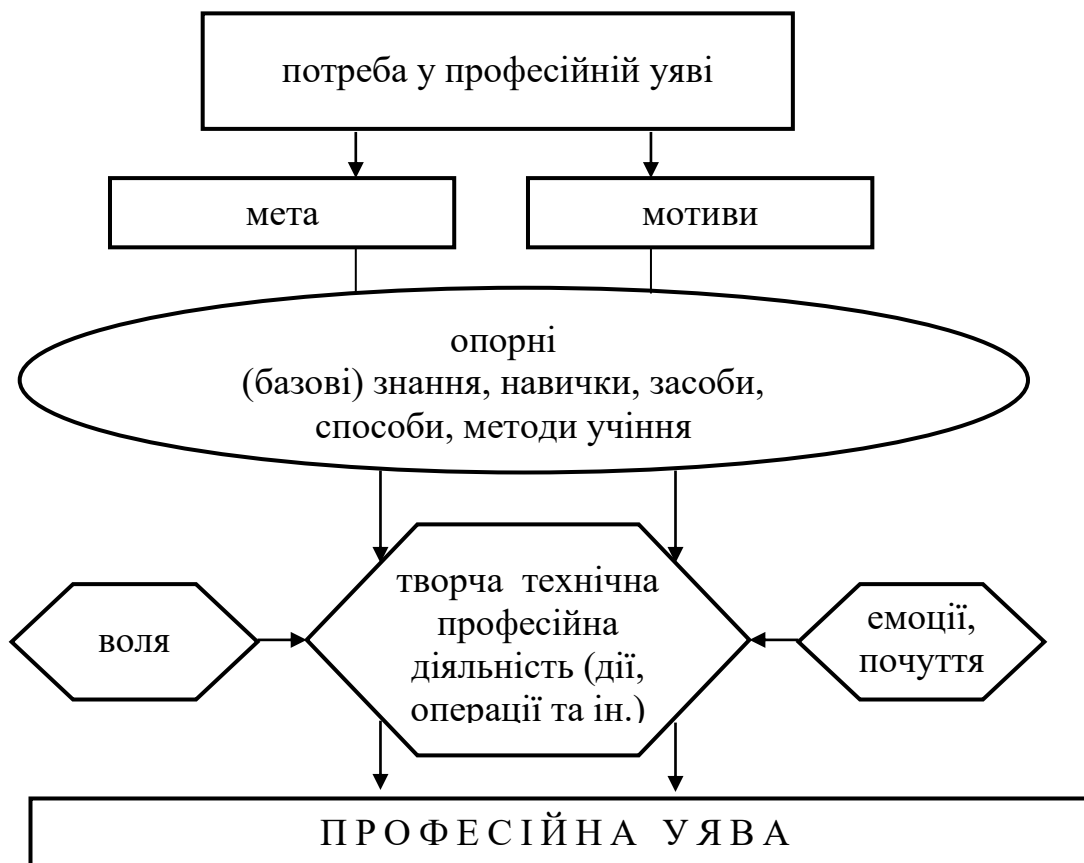
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури, свідчить про увагу українських військових психологів до процесу професійної підготовки майбутніх офіцерів. Ці аспекти відображені у роботах Д.В. Іщенко, О.Д. Сафіна, Є.М. Потапчука. В дослідженнях Г.С. Костюка, О.Р. Лурія, С.Д. Максименка, розглядається місце уяви в учінні людини. Види, типи, прийоми, функції, стадії розвитку уяви, розглядаються у працях О.В. Запорожця, П.Я. Гальперіна, П.А. М'ясоїда. Наукові дослідження, публікації, дисертаційні роботи, присвячені розвитку просторової уяви студентів (Т.Д. Глейзер, Л.Ф. Культіна, І.Я. Каплунович, Г.З. Никітіна).

Виділення невирішених частин загальної проблеми.

Дослідивши психологічну літературу автор дійшов висновку, що аналіз суті поняття “уяви” показав, що воно не розглядається більшістю вчених як системне, структурне утворення, яке має певні взаємопов'язані компоненти. Автор пропонує розглянути психологічну структуру уяви в основі якої лежить

динамічна характеристика професійної уяви особистості у процесі навчання. Дослідити уяву у якісній і кількісній зміні існуючих знань, навиків творчої діяльності, у вигляді певних зв'язків між складовими компонентами уяви. Таким чином процес творчої діяльності, який є найвищим проявом уяви, можливий лише при умові взаємодії набутих знань, вмінь і певної практики творчої діяльності, позитивних мотивів пізнання. У процесі взаємодії цих способів курсанти оволодівають і новим досвідом творчої діяльності (Лернер, І.Я. (1981).

Структура професійної уяви особистості розкривається більшістю вчених з позиції педагогічної, а не психологічної науки. Тому **метою даного дослідження** є розкриття психологічної структури професійної уяви. На основі аналізу наукової літератури, психологічна структура професійної уяви може бути представлена у вигляді схеми (Рис. 1)

Рис. 1. Психологічна структура просторової уяви особистості

На основі сформованої в особистості потреби у просторовій уяві визначається мета як ідеальний образ кінцевого результату цієї здібності. Мета

зазначеної здатності у більшості випадків полімотивована в залежності від ступеня усвідомлення особистістю потреби в отриманні нових знань, навичок, вмінь. Успішність сформованої професійної уяви (дій, операцій, тощо) значною мірою детермінується наявним попереднім досвідом особистості (знаннями, вміннями), її озброєністю методами, способами, засобами розвитку уяви. Вчені пропонують такі шляхи формування професійної уяви:

1) через організацію самостійних робіт, підбір і розв'язання навчальних задач (Е.Я. Голант, В.К. Майборода, Б.П. Єсіпов, М.Н. Скаткін та ін.);

2) через формування прийомів розвитку уяви (Д.Н. Богоявленський, Е.Н. Кабанова-Миллер, Н.А. Менчинська, В.В. Давидов, П.А. М'ясоїд, О.В.Винославська);

3) через використання узагальнених знань, що складають орієнтовну основу діяльності (П. Я. Гальперін, Н.Ф. Тализіна);

4) через навчання елементам методологічних знань (І .Я. Лернер, П.І. Підкасистий) (Боровик, Л.В., 1998).

Попередній аналіз дає змогу визначити уяву, як складну властивість особистості, яку можна розкрити через такі три основні компоненти: потребо-мотиваційний, змістовно-операційний, емоційно-вольовий. Всі ці компоненти взаємопов'язані і взаємообумовлені і у реальному процесі навчання становлять цілісність. Розподілити їх можна лише умовно з метою більш глибокого проникнення у сутність поняття "уява". Зазначені особливості досить повно характеризують це поняття, яке охоплює всі сфери психічної активності людини.

Таким чином, підсумовуючи викладене, можна сказати, що професійна уява - це інтегративна риса, властивість особистості, яка характеризується мотивами учіння, рівнем знань, вмінь та навичок у засвоєнні нового досвіду та особливостями розвитку емоційно-вольової сфери особистості.

Висновки. Таким чином, у даній статті представлено психологічну структуру професійної уяви та шляхи її формування.

Отже, для вдосконалення формування професійної уяви особистості потрібно створювати певні умови для розвитку її складових.

Перспективи подальших досліджень. Визначена автором психологічна структура професійної уяви особистості дає можливість відпрацювання методики формування професійної уяви курсантів-прикордонників і розробки рекомендацій щодо її використання у навчальному процесі з метою цілеспрямованого розвитку професійної уяви.

Список використаної літератури:

1. Лернер, И.Я. (1981). Дидактические основы методов обучения. Москва: Педагогика.185с.
2. Боровик, Л. В.(1998). Развитие познавательной самостоятельности курсантов-прикордонников с учетом их индивидуально-психологических особенностей (Дис. канд. психол. наук). Национальная академия державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Хмельницький.

ПРОЯВ ГЕНДЕРНОСТІ У ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

УДК 159.9.075

Миколайчук Олена Михайлівна,

студентка спеціальності 053 «Психологія»

другого (магістерського) рівня

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Актуальність дослідження. У останні п'ять років однією з головних тенденцій кадрового забезпечення Збройних Сил України, зокрема Повітряних Сил, є призов на військову службу все більшої кількості жінок. Не викликає сумнівів, що цей факт прикрашає військові формування, приносить естетичне задоволення військовослужбовцям-чоловікам, разом з тим, це змінює поведінку чоловіків, корегуючи іноді їх вчинки та слова, але все ж таки зумовлює кардинальні зміни в свідомості жінки та чинить незворотній вплив на виконання соціальних ролей жінок, як власне жінок, матерів, дружин тощо. З усією очевидністю, це спонукає до розширення наукових досліджень з